

A névtani tudománykommunikáció szerepe és fórumai napjainkban

1. Bevezetés. Írásunkban először a tudománykommunikáció szerepére, jelentőségére szándékozunk rávilágítani e terület kutatóinak idevágó megállapításain keresztül. Ezt követően a névtani tudománykommunikáció mai felületei, jó példái közül igyekszünk többet bemutatni, részletesebben is kitérve az ELTE Névtani Hallgatói Műhelyének ismeretterjesztő blogjára, a NÉV-állomásra. A laikus és/vagy téves információkat közzétevő oldalak vagy áltudományos tartalmak kritikájára jelen írásunkban nem vállalkozunk.

A tudománykommunikáció mibenlétének különböző megközelítéseivel találkozhatunk a mindennapokban (l. LAZA–PINTÉR 2022). Annyi mindenestre bizonyos, hogy bármely tudományos ismeretterjesztő munkának legalább a következőket biztosítania kell. Legyen mind formájában (nyelvezetében, szerkesztésében), mind tartalmában közérthető, diszciplínaris előképzettség nélkül is értelmezhető. Kövesse a modern tudományosság alapelveit, így szemléletétől mindenekelőtt elvárható az objektivitás, tartalmától pedig a témája szempontjából releváns, korábbi tudományos eredményekkel való számvetés, önmagának pedig azok viszonyában való értelmezhetősége. Ezzel összefüggésben a tudománykommunikáció szerepe túl is mutat a tudományos eredmények kommunikálásán. Jelentősége abban is áll, hogy a megfelelő kommunikációs és információs eszközökkel képes hozzájárulni a tudományba vetett alapvető (s korántsem magától értetődő) bizalom kiépüléséhez. Más szóval a „tudományos közösségek nem vehetik adottnak az irántuk tanúsított bizalmat és tiszteletet. Éppen ezért fontos, hogy az emberek értsék, miért és mikor megbízható a tudomány. Ehhez pedig nélkülözhetetlen a megfelelő tudománykommunikáció.” (KREKÓ–FALYUNA 2022: 356.) Kívánatos emellett, hogy a tudományos ismeretterjesztő munka könnyen hozzáférhető legyen, s tartalma (ideális esetben) viszonylag széles közönség, nagy nyilvánosság érdeklődésére tarthasson számot. Nincs ez másként a névtani tudománykommunikáció esetében sem.

A nyelvvel, nyelvhasználattal kapcsolatos kérdéskörök között kiemelt érdeklődés övezi a nevek (elsősorban a személy- és helynevek) világát. Ennek természetes velejárója, hogy nem pusztán névkutatók, hanem a téma iránt érdeklődők részéről is jelennek meg időről időre olyan tartalmak, amelyek (laikus megközelítéssel) a névtan egy-egy témakörével foglalkoznak, illetve fogalmazódnak meg olyan kijelentések, amelyek valamely névtani kérdésben foglalnak állást. Ám e laikus érdeklődés szülte (legtöbbször ártalmatlan) tartalmaknál nagyobb a súlyuk, s ezzel együtt negatív hatásuk azoknak az áltudományos közléseknek, amelyek valamilyen mögöttes szándékkal, jellemzően ideológiai céllal használják fel a neveket, s okfejtéseikben a névtan eszközeit, tudományos

módszereit imitálva igyekeznek valamely előre megfogalmazott tézist bizonyítani. (E mechanizmus működéséről, a nevek világában zajló, a nevekhez kapcsolódó áltudományos munkák motivációiról és eszközeiről l. IMREH 2014, 2015, 2019; SPOLÁRNÉ IMREH 2022.) Ezek miatt is (ezeket ellensúlyozandó) kiemelt jelentőséggel bír, hogy a modern tudományosság alapelveinek, követelményeinek megfelelő hiteles tartalmak minél szélesebb közönséghez jussanak el.

2. A tudománykommunikáció a 21. században. Ahogy KONTRA MIKLÓS (2010: 14) fogalmaz, „a tudományos kutatások hasznosíthatók és társadalmilag hasznosítandók is”. Az alkalmazott tudományoknak, így az alkalmazott névtannak is fontos területe a tudománykommunikáció (l. RAÁTZ 2015), amely a célközönsége felől nézve lehet befelé és kifelé irányuló. Az előbbi a tudományos kutatások eredményeinek a tudományos közegen belüli kommunikációját jelenti lektorált tanulmányok, konferencia-előadások stb. révén. Az utóbbi ezzel szemben a komplex tudományos ismereteknek az adott tudományterületen kívüli tudományos közeg, illetőleg a tudományosságon kívüli laikus nagyközönség számára érthető formában való kommunikációját jelenti. Célja a tudományos diskurzus színterének kiszélesítése, résztvevőinek diverzifikációja (ILLINGWORTH–ALLEN 2020: 1-1,¹ l. még GUENTHER–JOURBERT 2017), a tudomány elismertségének, a belé vetett bizalomnak a növelése, az emberek figyelmének, viselkedésének a tudományos eredmények által kijelölt irányba való befolyásolása (FALYUNA 2022: 53, l. még SZÉPE 1978: 68, SLÍZ–HAUBER–WENDL 2023: 75–77), egyszersmind a Web 2.0 korszakában kontrollálatlanul terjedő áltudományos munkák (vö. FALYUNA 2018, 2022a) elleni fellépés. A kifelé irányuló tudománykommunikációt a magyar nyelvtudomány korábban a tudományos ismeretterjesztés fogalmával jelölte, és a nyelvészet társadalmi funkciója felől nézve a „hasznos nyelvészet” művelését jelenti.

A tudománykommunikáció szükségességét több tényező is előhívja: ilyen a laikusok számára nehezen vagy egyáltalán nem érthető tudományos terminológia és nyelvezet, a közoktatásban és több esetben a felsőoktatásban elsajátított alapismereteknek a tudományos szövegek megfelelő szintű értelmezéséhez elégtelen mennyisége és minősége, valamint általánosságban a tudomány működésmódjának nem ismerése, illetve az a különbség, amely a mindennapi emberi és a kutatói gondolkodás között mutatkozik. Mindezek hozzájárulnak a tudományos kutatások, eredmények megértésének, illetőleg elfogadásának nehézségéhez (vö. BOUDRY et al. 2015: 1181–1182; BLANCKE et al. 2017: 90; NASEM. 12, 24; VESZELSZKI–FALYUNA 2019: 40–41). Ennek okán egyetért-hetünk FÁBIÁN ISTVÁNNAL, aki rámutatott, hogy „a kutatók munkája nem érhet véget a szakmai eredmények tudományos igényű leírásával, további fontos feladatuk a legfontosabb következtetések közérthető megismertetése a laikus, de érdeklődő emberekkel” (2018); ez – SZÉPE GYÖRGY megfogalmazásával (2016: 37) – „minden tudományos közösségnek kollektív feladata” (l. még ROWLAND 1993, LESHNER 2003, RANGANATHAN 2013, BIK et al. 2015, SAUNDERS et al. 2017, FALYUNA 2022: 55). A Magyar Tudományos Akadémia ezt felismerve már régóta elkötelezett a tudománykommunikáció iránt: 1977-ben például az Anyanyelvi és Alkalmazott Nyelvészeti Bizottságának ülésén a tudománykom-

---

¹ A kötetben az oldalszámozás fejezetenként újraindul. Az első szám a fejezetet, a második az azon belüli lapszámot jelöli.

munikáció feladatairól, lehetőségeiről és kutatásáról is szó esett olyan, a tudomány népszerűsítését egész pályafutásuk alatt fontos feladatként kezelő felszólalókkal, mint többek között Lőrincze Lajos, Grétsy László, Pusztai Ferenc és Szepe György (l. LŐRINCZE et al. 1978). 2018-ban elindult az MTA saját tudománykommunikációs honlapja (l. lentebb), és ma már az Akadémia számos kutatási pályázatában is elvárás a tudománykommunikáció, a tudományos ismeretterjesztő előadások, publikációk stb. vállalása (hasonló, a tudománykommunikáció iránt elkötelezett magatartásra l. pl. az Amerikai Egyesült Államokban a Nemzeti Tudományos, Mémöki és Orvosi Akadémiák kutatási programját: NASEM. 11, HAM 2015).

A tudománykommunikációnak, mint minden kommunikációs aktusnak, összetevői egy kommunikátor és a hallgatóság, egy kommunikációs csatorna, amely legtöbb esetben nem egy-, hanem kétirányú, valamint az a komplex társadalmi kontextus, amelybe ezek ágyazódnak (NASEM. 11–12). Ennek a társadalmi kontextusnak mára meghatározó tényezőjévé vált az ún. figyelemalapú gazdaság felépítménye és az ebben nevelkedő posztmodern fogyasztói társadalom. Szem előtt kell tartani, hogy e társadalmat korántsem kizárólag a tudományos álláspont befolyásolja, a tudománykommunikáció pedig sok esetben nem is a kutató és a célközönség közötti közvetlen csatornán, hanem valamely közvetítőn (pl. újságírókon, politikusokon, ismert személyiségeken, l. DUNWOODY et al. 2009) keresztül történik. De akár közvetlen, akár közvetett kommunikációról van szó, sikerességében rendkívül fontos tényező a tekintély, illetve annak a célközönség szemében való megléte (l. SLÍZ–HAUBER–WENDL 2023: 69–72). Ebben az új viszonyrendszerben „bele kell állni a figyelemért folytatott háborúba”, amely „a figyelem megszerzése mellett egyre inkább annak megtartásáról, azaz a bizalomról szól” (HANULA 2022: 333). A tudománykommunikáció ma már jóval többet jelent, mint a tudományos ismeretek tulajdonképpen „lefordítását” a laikus közönség számára (JENSEN–GERBER 2020, l. még ACZÉL 2022, a tudománykommunikáció szemléleti fejlődésére LAZA–PINTÉR 2022). Jelentősége ma sokkal inkább annak dinamikájában rejlik, ahogy a komplex információk eljutnak a különféle közösségekhez, és ahogy e közösségek saját értékrendjüket és meggyőződéseiket felhasználják e komplex információk feldolgozása során (HORNIG PRIEST 2007: 145–146), ami alapvetően meghatározza, hogyan reagálnak rájuk.

A mai tudománykommunikációban ennél fogva az úgynevezett participációs modellek szerint (l. LAZA–PINTÉR 2022: 15–20) a célközönség nemcsak passzív befogadóként, hanem egy diskurzus aktív részvevőjeként is megjelenhet (vö. NASEM. 2017: 18). Ha egyetértünk azzal, hogy a tudománynak kötelessége beszámolnia eredményeiről, felvethetjük annak a kötelességét is, hogy meghallgassa az embereket. Ezáltal nemcsak visszajelzést kap az elvégzett munkáról, hanem képet kaphat arról is, hogy mik azok a problémák, amelyekre a társadalom megoldást vár (l. DIETZ 2013); mi az, ami az embereket érdekli; mit, illetőleg mennyit akarnak tudni a tudományos eredményekről (l. KUTROVÁČZ–LÁNG–ZEMPLÉN 2008, PINTÉR 2016). A diskurzus során az sem jelent problémát, ha a tudományos álláspont és a laikus társadalom meggyőződése egymással ütközik (l. pl. a diskurzust, amely a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont Lexikológiai Intézetének igen aktív Facebook-oldalán alakult ki A magyar nyelv nagyszótárának *deviszont* szócikke

kapcsán²). Ezen összeütközéseknek a kibontása, megvitatása is hatékonyan szolgálhatja a tudatosságnak, a kritikai, valamint rendszerszintű gondolkodásnak és a látószög tágításának kívánatos ügyét. A cél tehát felépíteni és fenntartani a társadalom tudományba vetett bizalmát nyílt, átlátható, vagyis mindenki számára fair tudománykommunikációval (I. RENN–LEVIN 1991).

2.1. A névtani tudománykommunikáció színterei. A tudománykommunikáció sokféle szintéren megjelenhet, amire szükség is van ahhoz, hogy változatos társadalmi csoportokat, korosztályokat tudjon elérni, megszólítani, a tudományos, illetőleg a tudományról szóló diskurzusba bevonni (I. ILLINGWORTH–ALLEN 2020: 1-1), hiszen „a célok és a célközönség meghatározzák, hogy hol, hogyan és mit lehet és kell kommunikálni” (FALYUNA 2022: 53).

Hagyományosan teret biztosít a tudománykommunikációnak, ezen belül is főként az ismeretátadásnak, a tudományos eredmények, a tudományos módszertan bemutatásának az írott művek publikálása. Említhetők itt önállóan megjelent kötetek (I. pl. KÁLMÁN 1967, HAJDÚ 1994, SLÍZ 2011), tanulmányok ismeretterjesztő kötetekben (I. pl. RÁCZ 2016, RAÁTZ 2021), család- és keresztnévszótárak (pl. MUnk.; KnE.; FERCSIK–RAÁTZ 1997, 2017a, 2017b; CsnE.), folyóirat- és újságcikkek. Ez utóbbiak rövidebb, jellemzően körülbelül 2000–3000 karakternyi terjedelmük révén a monografikus munkáknál hatékonyabban képesek kiszolgálni a mai olvasók igényeit, és egy-egy résztema felvillantásával felkelteni a figyelmet és az érdeklődést. E terjedelmi elvárás nem nevezhető újkeletűnek, hiszen már korábban is voltak törekvések a minél rövidebb, velősebb ismeretterjesztő szövegek előállítására – bár kétségtelenül a 21. század, főként az elmúlt évtizedek hozták el a tartalomfogyasztás e markáns változását. Ugyanakkor a hagyományos, nyomtatott formátum még egyirányú kommunikációs csatornát jelent, vagyis a célközönség pusztán passzív befogadóként tud a kommunikációban részt venni, ezzel együtt pedig a kommunikátorok szinte semmilyen visszacsatolást nem kapnak a kommunikáció hatékonyságáról, sikerességéről.

A hagyományos írásbeli munkákhoz képest nagyobb célközönséget tudnak elérni a médiamegjelenések (vö. RAÁTZ 2015: 239), például a tévés és rádiós szereplések. Bár ez a kommunikációs csatorna jellemzően szintén nem kétirányú a kommunikátor és a közönség között, az újságírók a közönség képviselőjeként működnek, így az általuk feltett kérdések, a beszélgetés tematikus iránya és apropója a laikus közönség érdeklődését, elvárásait követi – szükségszerűen, hiszen a műsor készítői túlnyomórészt maguk is laikusok, s alapvető céljuk a hallgatók, nézők megszólítása, megtartása. Ezáltal a kommunikációs szituációban részt vevő kutató, ha közvetve is, de visszacsatolást kap a nagyközönségtől. Egyes esetekben, például betelefonálási, sms-küldési vagy chateelési lehetőség esetén közvetlenül a közönség is szólhat a kommunikátorhoz, vagyis létrejöhét egy valós diskurzus – mindenképpen az adott műsor adta kereteken belül. Erre pozitív példaként említhető a Glasgow-i Egyetem professzora, CAROL HOUGH által készített és a BBC Radio Scotland csatornáján évek óta nagy népszerűségnek örvendő *Can you name the place?* című rádiós játék, amelyben a hallgatóságnak öt nyom alapján

---

² <https://www.facebook.com/lexikologiaiintezet/photos/a.104202565351488/167798745658536> (2024. 02. 17.)

kell kitalálniuk egy létező skóciai helynevet.³ Ilyenkor az újságírók tudományos témában való felkészültségére, háttérismereteire, valamint személyiségére nagy szerep hárul: fontos, hogy a közönség mennyire tartja megnyerőnek, szívesen hallgatja-e a műsorukat, mennyire bízik meg bennük, az általuk meghívott kutatóban és a közvetített tudományos tartalomban (l. NASEM. 12, 69). Jellemző, hogy az újságírók kommunikációban való jártassága és az erre kevésbé felkészített kutató tudományos ismeretei együttesen járulnak hozzá a hatékony tudománykommunikációhoz.

Itt érdemes megemlíteni azokat a kommunikációs helyzeteket, amelyekben a tudománykommunikátorok közvetlenül is szólnak a közönséghez, például jelenléti vagy szinkron online előadások formájában. Ezekben egyre jellemzőbb a közönség megszólítása, interaktív bevonása, ami által a tudományos ismeretek nemcsak közvetítődnek, de a kutató azok feldolgozásában is segíteni tudja a közönséget. Ilyen a Magyar Tudományos Akadémia 2020-ban indított Alumni programja,⁴ melynek célja „a tudománybarát társadalom és közgondolkodás kialakítása, a hiteles tudományos eredmények kommunikálása, valamint a kiválóság tisztelete, a szorgalom, a motiváció, az önálló és kreatív gondolkodás megbecsültségének növelése”. A program részeként az iskolák által meghívott kutatók hazai és határon túli középiskolákban tartanak előadásokat saját kutatási területükről, konkrét kutatásaikról. Így a nyelvtudomány más területei mellett különböző névtani témakörök bemutatását jelenleg tíznél több kutató is vállalja. A program fontos célja az is, hogy „az előadások mellett jusson alkalom és idő a közvetlen beszélgetésekre is, és ahol kedvező fogadtatásra talál a program, MTA alumni klubok is alakulhatnak”. A program az MTA Kommunikációs Főosztály segítségével zajlik, a részvétel ösztönzésére pedig 2023 őszétől kezdve az MTA versenyt is hirdetett, díjazva a tudománykommunikációban legaktívabban részt vevő középiskolákat és tanárokat.⁵ Hasonló célú a minden év őszén megrendezett Kutatók Éjszakája is,⁶ melynek során a kihelyezett előadások helyett a tudomány központjai, így az egyetemek, könyvtárak, kutatóközpontok nyílnak meg az érdeklődők előtt. Ez alkalomból többek között az ELTE és a Nyelvtudományi Kutatóközpont is szokott szervezni névtani témájú, ingyenesen látogatható, interaktív, felfedező jellegű programokat, amelyeken keresztül jobban be lehet vonni a látogatókat a tudományos kutatások világába.

Napjaink társadalmának nagy része azonban már egyértelműen az internetet, és ott is sokkal inkább a közösségi hálók különböző felületeit (ZEMPLÉN 2022: 317), így a Facebookot, az Instagramot, a Tiktokot és az X (a korábbi Twitter) felületét tekintti az elsődleges információforrásnak. A közösségi média közvetlenül a felhasználók által előállított tartalmakat közöl, vagyis megkerüli a kapuőröket és tekintélyeket (FALYUNA 2022a: 56), kiiktatva a kommunikációs szituációból a szerkesztők, újságírók, hírközlők közvetítő szerepét. Emellett teret ad a felhasználók közötti interakcióknak is (vö. CACCIATORE et al. 2016), lehetővé téve a közvetlen, kétirányú csatorna létrejöttét a kommunikátor és a közönség között (vö. SHOKHENMAYER 2018: 37). Nem kínál fel azonban egyértelmű módszert a téves, félrevezető és sokszor csupán szenzációhajsza információk kiszűrésére, így a laikus felhasználók minden eddigénél nagyobb mértékben

³ <https://www.bbc.co.uk/programmes/b055jkys/episodes/guide> (2024. 02. 18.)

⁴ <https://mta.hu/alumni/a-kozepiskolai-mta-alumni-program-111802> (2024. 02. 18.)

⁵ <https://verseny.mta.hu/> (2024. 02. 18.)

⁶ <https://www.kutatokejszakaja.hu/> (2024. 02. 18.)

magukra maradnak azzal a kérdéssel, hogy kiben bízhatnak meg, és a tudományos kérdésekben kinek és mit higgyenek el (NASEM. 69). Ahogy FABIÁN ISTVÁN (2018) az MTA által kifejezetten az áltudományok elleni küzdelem céljával létrehozott weboldal⁷ kapcsán rámutatott, „napjaink információáradatában egyre nehezebb megtalálni a valós eredményeket, és könnyű elcsábulni egy-egy vonzóan talált [sic], a problémákra egyszerű gyógyírt kínáló megoldás felé. Ráadásul ezen a téren a valódi tudomány eszközei végesek, mert a vágyálmokat beteljesítő ígéretek helyett »csak« realitásokon nyugvó megoldásokat tud kínálni.”

Mindezek ellenére vagy éppen mindezek miatt szükséges a tudománykommunikációnak, így a névtani ismeretterjesztésnek is kiaknáznia a Web 2.0 adta lehetőségeket, a közelmúltban megjelent és az újonnan megjelenő kommunikációs csatornákat. A megszámlálhatatlan, kontroll nélkül terjedő tudománytagadó vagy áltudományos tartalmak mellett a tudománynak is hallatnia kell a hangját, és a tudománykommunikációnak is jelen kell lennie a lehető legtöbb formában, kapaszkodót biztosítva a laikus társadalom tagjainak az információkeresés, tájékozódás során. A rövidség mellett a tartalom azonnali elérhetősége, a kérdésekre adott gyors és könnyen feldolgozható válasz is vonzó lehet a közönség számára, így az ezt kínáló különböző portálok versenyképesnek mutatkoznak az online térben. A személynevek témaköréből említhető itt a Nyelvtudományi Kutatóközpont által működtetett Utónévkereső,⁸ mely jelenleg az egyetlen hiteles magyar, laikusok által is könnyen, jól használható keresőmotorral ellátott, online utónévszótár, valamint az ELTE-s vezetéssel elkészített A visegrádi országok családnévszótára,⁹ amely magyar, szlovák, cseh, lengyel és angol nyelven ad információt Magyarország, Szlovákia, Csehország és Lengyelország szinkron családnévanyagának leggyakoribb elemeiről, azok nyelvi eredetéről és szemantikai-motivációs háttéréről. A laikus nagyközönség számára is elérhető és használható információforrást kínál a 18. századi Magyarország családneveinek földrajzi megoszlását kartográfiai módszerekkel ábrázoló Történet magyar családnévátlasz,¹⁰ melynek oldalán nemcsak a keresett családnév viselőinek korabeli lakóhelyéről tájékozódhatnak az érdeklődők, de saját térképeket is generálhatnak. A helynevek területéről kiemelendő, hogy nemcsak a tudományos közönség, hanem a nagyközönség érdeklődésére is számot tarthat a teljes magyar nyelvterület helynévanyagának felgyűjtését és elemzését célzó nagyszabású, a Debreceni Egyetem által koordinált Magyar Nemzeti Helynévtár Program, melynek munkálatairól, résztvevőiről saját honlapja¹¹ tájékoztatja az érdeklődőket.

A társadalommal való közvetlen, aszinkron, mégis folyamatosan fenntartható, kétoldalú kommunikációra alkalmas csatornát jelenleg mégis csak a közösségi média nyújthat. E platformok alapvető lényege a tartalommegosztás, kombinálva a klasszikus írott formát a multimédia nyújtotta lehetőségekkel, vagyis képek, videók bevonásával, valamint a véleménykifejezés, a megosztott tartalmak alatti hozzászólás lehetőségével. Bár a tudományos közéletben nemegyszer felmerültek kételyek azzal kapcsolatban, hogy az így közvetített információk, ismeretek mennyire tekinthetők szisztematikusnak, mérvadónak

⁷ <https://tudomany.hu/> (2024. 05. 09.)

⁸ <http://utonevkereso.nytud.hu/> (2024. 05. 09.)

⁹ <https://v4surnames.elte.hu/> (2024. 05. 09.)

¹⁰ <https://csaladnevatlasz.hu/> (2024. 05. 09.)

¹¹ <https://mnhp.unideb.hu/> (2024. 05. 09.)

(l. ezzel kapcsolatban GOLDSTEIN 2009: 553, KOUPER 2010), véleményünk szerint – napjaink fent említett tendenciáit látva – e kételyeket a tudománynak maga mögött kell hagynia, és fenntartásai ellenére alkalmazkodnia kell a laikus társadalom elvárásaihoz, információszerzési szokásaihoz, valamint az intézményekhez, a „hivatalos”-hoz való viszonyulásában beállt változáshoz (vö. FALYUNA 2022: 51, l. még ACZÉL 2015) annak érdekében, hogy a tudománykommunikáció fenntartható legyen, és lépést tudjon tartani a közösségi médiában hatékonyan terjedő különböző áltudományos tartalmakkal (l. DEL VICARIO et al. 2016, FALYUNA 2018). Ahogy arra SHOKHENMAYER (2018: 42) is rámutatott, a kutatók közösségi médiában való részvételének idővel el kell érnie, hogy a laikus felhasználók az ilyen platformokon és ilyen formátumban megosztott tudományos tartalmaknak a nem tudományos tartalmakhoz képest nagyobb mértékben adjanak hitelt.

2.2. A névtan a közösségi médiában. SHOKHENMAYER (2018: 39–40) a névtani tartalmat megosztó közösségi médiának két típusát különbözteti meg célközönsége szerint. A névtani kommunikációs média a laikus közönségnek szóló tartalmat közlő blogokat, honlapokat, a közösségi hálóban létrehozott oldalakat, míg a névtani közösségi média a névtan területén dolgozó kutatótársaknak, szakmabelieknek szóló, a közösségi hálóban létrejött csoportokat jelenti. Bár ő maga is megjegyzi, hogy továbbra is igen kevés kutató foglalkozik a tudománykommunikáció ezen formájával (SHOKHENMAYER 2018: 39), a továbbiakban a teljesség igénye nélkül bemutatott névtani témájú blogok alapján látszik, hogy vannak kezdeményezések. E blogok többségének célközönsége kifejezetten a laikus érdeklődő társadalom, de a névtan területén dolgozó kutatókat célzókat által közzétett tartalom is feldolgozható, követhető a névtani kérdések iránt érdeklődő, azokat megvitatni szerető nagyközönség számára. Ezeket tekintjük át röviden a következőkben. Az itt említett blogokra korábban már SHOKHENMAYER is felhívta a névkutatók figyelmét (l. 2018: 40; bár nála nem találjuk meg ezek részletesebb, a mai információfeldolgozás és a participációs modellek jellemzőiből kiinduló leírását), így az azóta eltelt évek alatti sikeres működésük okán kiváló példaként szolgálhatnak.

2.2.1. Külföldi névtani kommunikációs média. Az elsőként bemutatott blogok és oldalak SHOKHENMAYER (2018) osztályozása szerint a névtani kommunikációs médiához tartoznak, hiszen célközönségük elsődlegesen a laikus érdeklődők. A számukra közölt tartalmak célja a tájékoztatás, a tudományos, így a névtani tartalmak, információk, eredmények közérthetőbb formában való kommunikálása, a tudománynépszerűsítés, valamint a tudomány társadalomban betöltött helyének, szerepének a hangsúlyozása.

A német nyelvű Vornamen blog¹² 2006 óta folyamatosan oszt meg elsősorban a személynévadással, az egyénnevekkel kapcsolatos statisztikai tartalmakat és kvízeket, kifejezetten Németország viszonylatában. A blog szerkesztője a nyelvész-informatikus KNUD BIELEFELD. A kb. 1000–2000 karakter terjedelmű, könnyed hangvételi írások között találunk példának okáért a teljes Németországra, illetőleg egy-egy tartományra vonatkozó utónév-gyakorisági listákat az egyes évekből, az adott héten született gyermekek nevének válogatott listáját, valamint olyan kérdések körüljárását, mint a kötőjellel írt kettős utónevek aránya a mai német társadalomban. A megosztott tartalmak alatt

---

¹² <https://blog.beliebte-vornamen.de/> (2024. 05. 09.)

van hozzászólási lehetőség, az egyes hozzászólók egymás kommentjeire is válaszolhatnak. A legfrissebb tartalmak és a legutóbbi hozzászólások kiemelve is elérhetők a blog oldalán. Szintén kiemelve szerepel a 2023-as évre vonatkozó névgyakorisági statisztika, a kvizek, valamint a blog szerkesztője által készített Horstomat applikáció leírása és elérhetősége, amellyel mobiltelefonon érhető el közel 12 000 tónév statisztikai adata.¹³ A bloghoz kapcsolódik egy Instagram-oldal¹⁴ és egy Tiktok-profil¹⁵ is, amelyek a laikus társadalom Y, Z és a közösségi oldalakra való regisztrációhoz szükséges minimum korhatárt lassan már elérő Alfa generációjának tagjait (vagyis az 1980–1995, 1996–2009 és a 2010 után születetteket) kívánja elérni. Rájuk jellemző, hogy a Facebookot kevésbé, sokkal inkább a csaknem kizárólag képeket, mémeket, egy percnél nem hosszabb videókat közvetítő közösségi médiát használják a tartalommegosztásra, véleménynyilvánításra.

Jóval tágabban, a világ kulturális kontextusában, de szintén elsődlegesen személynevekkel, személynévadással, illetve legújabb posztjaiban már helynevekkel is foglalkozik a 2015 óta folyamatosan aktív, angol nyelvű NamepediA blog.¹⁶ Az oldal készítői nyelvészek és informatikusok, akik a Wikipédia mintájára kívánták létrehozni oldalukat. Céljuk, hogy a világ legnagyobb, laikusokat célzó névtani információs közösségévé váljanak, amelyben a tudományban járatos kutatók, szakemberek mint kapuőrök ugyan jelen vannak, de az oldalon megjelenő tartalomról az oldal regisztrált vagy egyszeri felhasználói döntenek. Az algoritmus révén az oldalon való működés és a megnyilatkozások alapján a felhasználók közösségében nőhet vagy csökkenhet egy-egy felhasználó hitelessége, így az egyes tartalmakról való döntés során a szavazata nagyobb vagy kisebb súllyal eshet a latba, mint másoké. A NamepediA ezáltal egy aktív, a névtanról, a névtani témákról dinamikus diskurzust folytató, a véleményét, elvárásait, aggályait kifejező, így az oldal készítői számára is állandó visszacsatolást, információforrást jelentő közösséget tud létrehozni. A blogon közzétett legfrissebb tartalmak között olyan, jellemzően kb. 9000–10 000 karakter terjedelmű, ismeretterjesztő hangvételű cikkeket találunk, mint egyes humorosnak tűnő olasz családnevek etimológiája, a thaiföldi ragadványnevek szociokulturális vonatkozásai, név és gender összefüggésének kérdése, illetve a magyar névadási szokások. Tekintettel a blog készítőinek céljára egyes cikkek alatt lehetőség van a hozzászólásra és a diskurzus kialakítására más hozzászólókkal is. Az oldalon kiemelve szerepel a blogon eddig közzétett három legnépszerűbb cikk, valamint a legfrissebb három cikk. Egy szófelhő segítségével tematikusan is lehet szűrni a tartalmakra, a cikkeket ugyanis kulcsszavakkal ellátva osztják meg. A blogot kiegészíti egy Facebook-oldal¹⁷ is, amely azonban 2021 óta nem mutat akkora aktivitást, mint a blog.

Helynevekkel, ezen belül is kifejezetten a Lisszabonhoz kötődő mikrotoponimákkal, azok eredetével, történetével, nyelvi, kulturális, gazdasági stb. vonatkozásaival, illetőleg a hozzájuk kötődő személyekkel foglalkozik portugál nyelven a Toponimia de Lisboa blog,¹⁸ amelyet 2012 óta üzemeltet a Lisszaboni Városi Tanács Kulturális Örökség Osztályának

¹³ <https://www.beliebte-vornamen.de/horstomat> (2024. 05. 09.)

¹⁴ <https://www.instagram.com/knudbielefeld/> (2024. 05. 09.)

¹⁵ <https://www.tiktok.com/@kbfeld> (2024. 05. 09.)

¹⁶ <https://blog-en.namepedia.org/> (2024. 05. 09.)

¹⁷ <https://www.facebook.com/NamepediA/> (2024. 05. 09.)

¹⁸ <https://toponimialisboa.wordpress.com/> (2024. 05. 09.)

Helynévtani Központja (Departamento de Património Cultural de Câmara Municipal de Lisboa, Núcleo de Toponímia). A közzétett cikkek terjedelme 1500–5000 karakter között ingadozik az adott mikrotoponimától függően. A regisztrált felhasználók számára lehetőség van a hozzászólásra is. A legfrissebb és a legnépszerűbb cikkek kiemelve is szerepelnek az oldalon, valamint az archívumnak köszönhetően havi rendszerezéssel is visszakéreshetők a közzétett tartalmak, illetve téma szerint is szűrhetők. A hozzászólási lehetőség mellett a blog olvasói kérhetik egy általuk választott utcanévvel kapcsolatos tartalom közlését is; ehhez részletes segédletet találhatunk az oldalon. A blogról elérhető a szervezet eddigi névtani kiadványainak listája is. A blogot kiegészíti egy Facebook-oldal¹⁹ is, amelyen nemcsak rövidebb, 500–2000 karakter terjedelmű közlésekkel, de a lisszaboni mikrotoponimák tágabb megközelítésével is találkozunk; például a nemzetközi nőnap alkalmából az egykori rádiósról, Alice Cruzról és a róla elnevezett parkról tettek közzé egy rövid írást.

A Baszk Névtani Társaság (Sociedad Vasca de Onomástica / Societé Basque d'Onomastique) szintén szerkeszt egy blogot Onomastika Elkarte²⁰ címmel. A baszk nyelvű oldalon 2016 óta osztanak meg híreket névtani eseményekről, és számolnak be a nagyközönségnek a társaság tevékenységéről, folyamatban lévő projektjeiről, kiadványairól a tematikának megfelelően változó, 1000–5000 karakter terjedelemben. Az írott szöveg mellett sok népszerűsítő plakát, poszter és az eseményeket rögzítő, utólag is visszaneézhető videó is helyet kap a felületen. A blognak is helyet adó honlapon elérhető az egyesület alapszabálya, elérhetőségei, tagjainak listája, valamint az általuk fenntartott Ricardi Cierbide Névtani Könyvtár online katalógusa is. A blog elsődleges célja tehát a tájékoztatás és a tudomány-népszerűsítés, ugyanakkor az egyesület átláthatóságát, hitelességének és autoritásának fenntartását is szolgálja. A tartalmakhoz van lehetőség hozzászólni, azokat saját blogfelületen azonnal megosztani.

2.2.2. Külföldi névtani kommunikációs és közösségi média. A továbbiakban bemutatott blogok és oldalak SHOKHENMAYER (2018) osztályozásában átmenetet képeznek a névtani kommunikációs média és a szakmabelieknek szóló névtani közösségi média között.

A névtan és a régészet találkozási pontjairól, az ún. archeotoponimiáról olvashatunk galíciai és spanyol nyelven az Arqueotoponímia blogon.²¹ Dolores González de la Peña, e speciális névtani részdiszciplína kutatója 2008-ban kifejezetten azzal a céllal indította el a blogot, hogy szélesebb körrel is megismertesse az e területhez kapcsolódó kutatásokat, feltárt ismereteket, legyen szó a névtanban vagy a régészetben nem járatos érdeklődőkről, névkutatókról vagy régészekről. A blogon közzétett tartalmak a 3000 karakter terjedelmű bejegyzésektől a 15000–20 000 karakter terjedelmű, bevezetővel és összegzéssel ellátott, alfejezetekre tagolt rövid tanulmányokig terjednek; tartalmuk a római kor előtti helynévanyaggal, a paleoeurópai víznevekkel, valamint a névtan és a néprajz kapcsolatával foglalkozik. Például a legfrissebb bejegyzések olyan témák névtani vonatkozásait járják körül, mint a folyóvölgyekben feltárt bronzkori királysírok, a jaguárbőrbe öltöztetett kolumbiai sámánok spirituális utazása, galíciai helynevek grammatikája, valamint megannyi névtani kérdés kerül elő régészeti leletek helyével, egykori települések,

¹⁹ https://www.facebook.com/toponimiadeLisboa/?ref=embed_page (2024. 05. 09.)

²⁰ <https://onomastika.org/> (2024. 05. 09.)

²¹ <https://arqueotoponimia.blogspot.com/> (2024. 05. 09.)

térszinformák lelőhelyével kapcsolatban is. A megosztott tartalmak visszakereshetőek egyrészt a megosztás ideje szerint az évek, ezen belül hónapok szerint rendszerezett archívumban, másrészt a cikkek kulcsszavainak szűrésével is. A cikkek alatt lehetőség van a hozzászólásra is.

Az e-Onomastics blog²² szinte tökéletesen megfelel a szerkesztője, EVGENY SHOKHENMAYER által egy névtani bloggal szemben támasztott elvárásoknak (l. SHOKHENMAYER 2018: 47): egyfajta hírportálként működik, amely a névtannal kapcsolatos hírekről, eseményekről, kutatásokról, publikációkról, érdekességekről tájékoztatja a felhasználót, emellett SHOKHENMAYER saját kutatói tevékenységéről is beszámol. A 2012 óta működő blog a saját, elsősorban angol nyelvű, kb. 1000 karakter terjedelmű, személyes hangvételű bejegyzései mellett, amelyeket az About me (Rólam) fül alatt érhetünk el, és amelyek a szerkesztő névtani tudománykommunikációs munkájáról, valamint a blog statisztikai adatairól, fejlődéséről tájékoztatnak, megosztja a különböző forrásokból származó, különböző nyelvű, elsődlegesen angol, francia, német és orosz nyelvű tartalmakat. A blog tehát nem korlátozódik egyetlen nyelvre és egyetlen névtani témára sem. Az oldalon különböző tematikus fülek segítenek a sokféle tartalom közötti eligazodásban: hírek, tudományos koncepciókról szóló tájékoztatók, névföldrajz, genetika és névtan, pszichoonomasztika, állatnévtan, az amerikai Names folyóirat, neves kutatók, események, állás- és vendégkutatói lehetőségek, egyéb névtani blogok és oldalak, publikálási lehetőségek, megjelent publikációk, az ICOS által szervezett online előadások felvételei, valamint a közelgő eseményeket, határidőket heti és havi bontásban, illetve listázva is számon tartó naptár érhető el.

A tájékoztatás, a tudományos kutatásoknak a társadalom egésze felé való elszámolása a célja a 2005 óta működő, német nyelvű Namenforschung honlapnak,²³ amely a mainzi Tudományos és Irodalmi Akadémia névtani projektjeivel, így a Német családnévattal (Deutscher Familiennamenatlas, DFA.), a Németországi digitális családnévstóttárral (Digitales Familiennamenwörterbuch Deutschlands, DFD.), a transzneműek személynévadását kutató TransOnym és a női utónevek semleges grammatikai nemből való használatát vizsgáló Weibliche Rufnamen im Neutrum projektekkkel, az akadémia egyéb kutatási területeivel, együttműködési partnereivel és névtani eseményeivel foglalkozik. Az oldal 3000–5000 karakter terjedelmű beszámolókat oszt meg a kutatások eredményeiről, hasznosíthatóságáról is az Aktuelles (Aktualitások) fül alatt. Például a név és politika témájában, illetőleg tematikusan kategorizált családnévek etimológiájáról (pl. az Arthur Conan Doyle regényeiben előforduló nevekről vagy Szent Patrik napja alkalmából az ír kultúrához köthető nevekről), illetve (a DFA. és a DFD. adatbázisának felhasználásával) e nevek földrajzi vonatkozásairól is olvashatunk. A megosztott tartalmakhoz nincs lehetőség közvetlen hozzászólást fűzni, de az oldalon megtalálható a kutatások vezetőinek és az akadémiaának az elérhetősége is.

Ugyancsak tájékoztató, tudomány-népszerűsítő céllal mutatja be a Genfi Egyetem UNESCO Közösségi Helynévkutatás Tanszékének A világ elnevezése (the UNESCO chair in inclusive toponymy „Naming the world”) című, a név és a politika összefüggéseivel foglalkozó projektjét a 2013 óta működő, francia nyelvű Neotoponymie / Neotoponymy blog.²⁴ A megosztott, jellemzően 5000–7000 karakter hosszúságú tartalmak között találunk

²² <https://e-onomastics.blogspot.com/> (2024. 05. 09.)

²³ <https://www.namenforschung.net/aktuelles/> (2024. 05. 09.)

²⁴ <https://neotopo.hypotheses.org/> (2024. 05. 09.)

a helynévkutatásról és egyes helynevek etimológiájáról szóló írásokat, esettanulmányokat, kutatási feljegyzéseket, beszámolókat és különböző, a helynévkutatáshoz kapcsolódó híreket is. Az oldalon kiemelve is szerepelnek a legújabb bejegyzések, az egyes cikkek pedig kereshetők az időrendet követő archívum, egy legördülő menüből választható kategóriák, valamint a szófelhőbe rendezett tematikus tagek szerint is. E tagek alapján az egyes cikkek végén a blog további, hasonló témájú cikkeinek ajánlása is megjelenik. A bejegyzésekhez van lehetőség hozzászólni, különböző közösségimédia-felületeken azonnal meg lehet őket osztani, valamint az írásokra való hivatkozáshoz szükséges bibliográfiai adatokat is feltüntetik.

A blog az e-Onomasticshoz hasonlóan működtet egy helynévtani konferenciák, események dátumait követő naptárt, valamint további, elsősorban helynevekkel foglalkozó blogokra, honlapokra, illetőleg a #néotiponimie vagy #toponymie hashtageket használó, X-en közzétett bejegyzésekre vezet tovább.

2.2.3. Hazai névtani kommunikációs média. A bemutatott külföldi példák után néhány hazai felületet is érdemes megemlíteni. A kifejezetten laikus érdeklődőknek szóló, újságírók és nyelvészek által szerkesztett *Nyelv és Tudomány*²⁵ több névtani témájú cikket is közölt korábban (erről l. HAINDRICH 2013). A honlapot *Nyelv és Tudomány* ismeretterjesztő hírportál néven, a közelmúltban egy-két havonta megjelenő tartalommal Facebook-oldal is kiegészíti. Emellett, bár nem blog, így jelen vizsgálat fókuszának perifériáján helyezkedik el, de megemlítendő az Utónevek, utónévportál című Facebook-oldal is, amelyet a HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont Névtani Munkacsoportja kezel 2017 óta. Az oldalon a személynévadásról, a személynevekről, elsősorban keresztnevekről, de újabban családnevekről is közölnek kb. 1000–2000 karakter terjedelemben érdekességeket, emellett megosztanak más platformokon e témákban megjelent írásokat. 2024-ben új rovatként indult a munkacsoport névadási tanácsadásának tapasztalatai alapján szerkesztett Gyakori kérdések tartalomSOROZAT. Az oldal a bejegyzések alatti kommentárokat és a chatfelületen érkező megkereséseket is fogadja. Mivel a kutatóközpont közcélú feladatai közé tartozik, hogy nyelvészeti szakvéleményt készítsen az új utónevek anyakönyvezésére irányuló kérelmekről és a családnév-változtatási kérelmekről, az oldal célja az is, hogy minél teljesebb tájékoztatást nyújtson a társadalmat érdeklő névadási kérdésekben, és folyamatosan fenntarthassa a párbeszédet a kutatók és az állampolgárok között.²⁶

Figyelmet érdemel továbbá a Magyar Nemzeti Helynévtár Program honlapja,²⁷ amelyen ugyancsak a tudományos ismeretterjesztés igényével jelennek meg helynevekkel, a magyar helynévrendszerrel kapcsolatos információk, érdekességek. A honlap rendszeresen hírt ad továbbá a kutatóprogram előrehaladásáról (szöveges, képes formában), eredményeiről térképek (s a tervek szerint a közeljövőben nyilvánosan kereshető online adatbázis és szótárak) segítségével. E funkciók összhangban állnak a kutatóprogram egyik alapvető célkitűzésével, hogy a helyneveket és a hozzájuk kapcsolódó enciklopédikus információkat online és nyomtatott térképek és szótárak formájában adja közre minél szélesebb olvasóközönség számára. A programnak van Facebook-oldala is, amelyen

²⁵ <https://www.nyest.hu/blog> (2024. 05. 09.)

²⁶ <https://nytud.hu/szolgalattas/nevadasi-tanacsadas> (2024. 05. 09.)

²⁷ <https://mnhp.unideb.hu> (2024. 06. 30.)

többek között a honlapon is olvasható hírek, bejegyzések bővebb, képekkel is kiegészített változatai kapnak helyet. (A Magyar Nemzeti Helynévtárról bővebben l. többek közt HOFFMANN 2022.)

2.3. A NÉV-állomás blog. A fent bemutatott jó példák alátámasztják, hogy az elmúlt évtizedekben a névtani tudománykommunikáció terén előremutató változások történtek. Ezek sorába illeszkedik az alábbiakban bemutatandó blog is. A NÉV-állomás gondolata 2020-ban született meg az ELTE Névtani Hallgatói Műhelyében azzal a megfontolással, hogy a műhely is kivegye részét a névtani tudománykommunikációból tudományosan megalapozott, hiteles, ugyanakkor közérthető cikkek, szakirodalmakkal alátámasztott tartalmak elérhetővé tételével. A Névtani Műhely emellett időről időre szerepel különböző tudományszerűsítő eseményeken az egyetem falain belül és kívül, valamint tagjai egy tudománykommunikációs témájú közös kutatást is folytatnak az áltudományos helynév-etimológiák kapcsán (ez utóbbira l. SLÍZ–HAUBER–WENDL 2023).

A blog szerkesztői, szerzői – oktatói irányítás mellett – doktoranduszok és egyetemi hallgatók, amit azért is érdemes talán kiemelni, mert az MTA Anyanyelvi és Alkalmazott Nyelvészeti Bizottságának fent említett, 1977. évi ülésén HAJDÚ PÉTER (1978: 73) a tudománykommunikáció jövőjére vonatkozóan még így nyilatkozott: „ebben mindannyiunk közreműködésére szükség van, és ezzel kapcsolatban külön említem, az idősebb és a középkorú generáció mellett a legfiatalabbakra is számítanunk kell (tapasztalat szerint ugyanis e korosztály néha húzódozik efféle feladatoktól)”.

A blogon a kezdetektől fogva három műfajban jelennek meg tartalmak. A cikkek időről időre a névtan valamely területét, problémakörét mutatják be különféle példákon keresztül. A jellemzően 7000–9000 karakter terjedelmű, minitanulmányként is megálló tartalmak között egyaránt olvashatunk a történeti névföldrajz eredményeiről, a családnévnevekben tetten érhető népetimológiáról, a japán utónévadási szokásokról, Anonymus névadási technikáiról és a Balaton északi partján fekvő üdülőtelepülések nevének eredetéről. Emellett a blogon megjelennek rövidebb, 2000–3000 karakter terjedelmű, kifejezetten könnyed hangvételű tematikus sorozatok is, amelyek egy-egy névnap kapcsán keresztnevek (eddig *Katalin*, *János* és *Bálint*) eredetét, történeti, kulturális kapcsolatait, valamint humoros helynevek (eddig *Sonkád*, *Szalonna* és *Fenekpuszta*) etimológiáját, valamint mikro- és makrotoponimák változásának nyelvi és nyelven kívüli vonatkozásait tárják fel, kapcsolódva a Magyar Nemzeti Helynévtár Program gyűjtéseibe.

A blogon megjelenő, írásban közölt interjúknak kettős céljuk van. Egyrészt ugyanis csak a névkutatás egyes területeinek eredményeit hivatottak bemutatni a szélesebb olvasóközönségnek, másrészt pedig egyfajta személyesebb hangvételű betekintést kívánnak nyújtani a névkutatók munkájába, életüknek a tudományhoz kapcsolódó, a nyilvánosság számára is érdekes részleteibe. Az interjúkon keresztül az olvasó megismerkedhet a névtan számos további területével is. Az Utónévbizottság munkájának részleteibe avat be Raátz Judit, aki az interjúban válaszol többek között a magyarországi névkérelmezés szabályaival, eseteinek tanulságaival, illetve a névkérelmek elbírálásának alapelveivel kapcsolatos kérdéseinkre is. A viccekben megjelenő személynevek névtani vonatkozásairól beszél Takács Judit, többek közt olyan kérdésekre válaszolva, hogy mi motiválja ma, illetve mi motiválhatta annak idején a *Móricka* név megjelenését a vickekben. A „Liliputi hobbitörténész” és a „Klónozott Playboy” címmel jelent meg interjúnk Kecskés Judittal, aki gazdag példaanyagot keresztül a selmeci diákhagyományok talán legérdekesebb témakörébe, a diákragadványnevek történetébe, rendszerébe és szerepébe

avat be. A történettudomány és a névkutatás kapcsolatába nyújt betekintést Gulyás László Szabolccsal folytatott interjúnk. Ebből arra kapunk választ, hogy egy történész hogyan, illetve milyen témák kapcsán tudja hasznosítani a neveket a kutatásában, és milyen forrásokból meríti a névadatait. A Magyar Nemzeti Helynévtár Programmal, annak céljaival, eszközeivel és a helynévgyűjtés néhány elméleti és gyakorlati sajátosságával ismerkedhet meg, aki a Hoffmann Istvánnal készült interjút olvassa. Az MNH kutatási programjának vezetője a laikus olvasók számára is érzékletesen mutatja be a program célját és tudományos, valamint társadalmi hasznosíthatóságát, jelentőségét.

A NÉV-állomás harmadik műfaji kategóriáját a kvizek jelentik. A keresztnevekről szólók egy éven át havonta jelentek meg, tematikusan válogatva az adott hónapozat valamely módon kapcsolódó nevek közül (azok eredetére, nyelvi rokonsági kapcsolataira, kulturális vonatkozásaira fókuszálva). 2024-től helyneves kvizek is megjelennek, amelyek kérdései a kitöltők névtörténeti ismereteit és névmodelljét egyaránt tesztelik és a magyarázatok révén remélhetően bővítik is.

A címszavas kereső segítségével a tartalmak tematikusan is böngészhetők. A névtani továbbvezető rovat a további névtani tájékozódást segíti, hiperhivatkozásokkal irányítva az érdeklődőket online névszótárak, adatbázisok és folyóiratok felületeire. Hozzászólásra a blogon nem, de a tartalmak megosztására létrehozott, azonos (NÉV-állomás) nevű Facebook-oldalon van lehetőség, így az olvasókkal való kétirányú kommunikáció biztosítva van.

A jövőben a műhely tervezi fenntartani a jelenlegi műfajokat és folytatni a tartalomgyártást (cikkek, interjúk, kvizek), valamint célja egyrészt az olvasószám növelése, másrészt a szerzők körének bővítése. Az előbbi cél megvalósításunk szerint úgy érhető el, ha minél több platformon, fórumon tud a blog tartalma megjelenni. A NÉV-állomás tartalmait kezdetben pusztán a blog számára létrehozott (azonos címet viselő) Facebook-oldal osztotta meg. 2024 eleje óta azonban a cikkeink, interjúink és kvizeink nagyobb része megjelenik az Index-blog²⁸ címlapján is, amelynek köszönhetően a blog olvasóinak száma a korábbiakhoz képest megközelítőleg két-háromszorosára nőtt. Az, hogy a blog szerzői jelenleg az ELTE Névtani Hallgatói Műhely mindenkori tagjai, inkább ideiglenes körülmény, semmint szándékos exkluzivitás. A szerkesztők szívesen fogadják mindazon névkutatókat, illetve névtannal foglalkozó doktoranduszokat és hallgatókat írásait, akik szívesen részt vesznek a névtani ismeretterjesztésben írásaikkal.

3. Összegzés. A tudománykommunikáció, így a tudományos ismeretterjesztés kitüntetett jelentősége tehát megkíván minden lehetséges erőfeszítést, amellyel a tudomány képviselői ellensúlyozni hivatottak egyrészt a köztudatban sokszor mélyen gyökerező tévhiteteket, másrészt a napjainkban egyre könnyebben szárnyra kapó, korábban nem látott dinamikával terjedő áltudományos tartalmakat. Az információáramlás technicizálódásával, virtualizálódásával együtt járó kulturális és társadalmi változások eddig nem tapasztalt kihívást jelentenek. Am ezzel együtt a tudománykommunikáció számára is új utak nyíltak. Az elmúlt másfél évtizedben az ilyen célú blogok, illetve különböző multimédiás, internetes platformok megjelenése korszakváltó fejleménynek tekinthető a névtani és általában a tudományos ismeretterjesztésben.

---

²⁸ <https://cimlap.blog.hu/> (2024. 05. 09.)

Hivatkozott irodalom

- ACZÉL PETRA 2015. Médiaműveltség. In: ACZÉL PETRA – ANDOK MÓNICA – BOKOR TAMÁS szerk., *Műveljük a médiát!* Wolters Kluwer, Budapest. 133–177.
- ACZÉL PETRA 2022. A tudománykommunikáció apológiája – három nézőpontból. In: FALYUNA NÓRA – KREKÓ PÉTER szerk., *Sarlatánok kora. Miért dőlünk be az áltudományoknak?* Athenaeum, Budapest. 377–383.
- BIK, HOLLY – DOVE, ALISTAIR – GOLDSTEIN, MIRIAM – HELM, REBECCA – MACPHERSON, RICK – MARTINI, KIM – WARNEKE, ALEXANDRIA – MCCLAIN, CRAIG 2015. Ten Simple Rules for Effective Online Outreach. *PLoS Computational Biology* 11/4: 1–8. <https://doi.org/10.1371/journal.pcbi.1003906>
- BOUDRY, MAARTEN – BLANCKE, STEFAAN – PIGLIUCCI, MASSIMO 2015. What makes weird beliefs thrive? The epidemiology of pseudoscience. *Philosophical Psychology* 28: 1177–1198. <http://doi.org/10.1080/09515089.2014.971946>
- CACCIATORE, MICHAEL A. – SCHEUFELE, DIETRAM A. – IYENGAR, SHANTO 2016. The end of framing as we know it... and the future of media effects. *Mass Communication and Society* 19/1: 7–23. <https://doi.org/10.1080/15205436.2015.1068811>
- CsnE. = HAJDÚ MIHÁLY, *Családnevek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink.* A Magyar Nyelv Kézikönyvei 17. Tinta Kiadó, Budapest, 2010.
- DIETZ, THOMAS 2013. Bringing values and deliberation to science communication. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 110: 14081–14087. <https://doi.org/10.1073/pnas.1212740110>
- DUNWOODY, SHARON – BROSSARD, DOMINIQUE – DUDO, ANTHONY 2009. Socialization or rewards? Predicting U.S. scientist-media interactions. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 86: 299–314. <https://doi.org/10.1177/107769900908600203>
- FÁBIÁN ISTVÁN 2018. Beköszöntő. *tudomany.hu*. https://tudomany.hu/tudomany_hu/bekoszonto-108657 (2024. 02. 24.)
- FALYUNA NÓRA 2018. Az (ál)tudományos ismeretek és az internet. *JEL–KÉP* 2018/4: 35–55. <http://doi.org/10.20520/jel-kep.2018.4.35>
- FALYUNA NÓRA 2022. „A tudósok fehér galléros bűnözők.” Tudományellenesség és tudománykommunikáció a (dez)információs társadalomban. *Filológia.hu* 12: 50–60. <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/filologia/issue/view/569>
- FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT 1997. *Hogy hívnak?* Korona Kiadó, Budapest.
- FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT 2017a. *Örök névnapár. A mai magyar keresztnévek legteljesebb gyűjteménye.* Műszaki Kiadó, Budapest.
- FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT 2017b. *Keresztnévek. A legfontosabb tudnivalók a leggyakoribb nevekről.* Az ékesszólás kiskönyvtára 46. Tinta Kiadó, Budapest.
- GOLDSTEIN, ADAM 2009. Blogging Evolution. *Evolution: Education and Outreach* 2: 548–559. <https://doi.org/10.1007/s12052-009-0149-9>
- GUENTHER, LARS – GERBER, ALEXANDER 2017. Science communication as a field of research. Identifying trends, challenges and gaps by analyzing research papers. *Journal of Science Communication* 16/2: AO2. <https://doi.org/10.22323/2.16020202>
- HAINDRICH HELGA ANNA 2013. Névtani kérdések a nyest.hu-n. *Névtani Értesítő* 35: 244–237. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2013.18>
- HAJDÚ MIHÁLY 1994. *Magyar tulajdonnevek.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- HAJDÚ PÉTER 1978. A nyelvi és nyelvészeti ismeretterjesztés elvi alapjairól. [Hozzászólás]. *Magyar Nyelvőr* 102: 73.

- HAM, BECKY 2015. Incoming AAAS CEO Rush Holt Encourages Science Policy Advocacy. <https://www.aaas.org/news/incoming-aaas-ceo-rush-holt-encourages-sciencepolicy-advocacy> (2024. 02. 24.)
- HANULA ZSOLT 2022. Ismeretterjesztő tudományos újságírás és az áltudományok kihívása. In: FALYUNA NÓRA – KREKÓ PÉTER szerk., *Sarlatánok kora. Miért dőlünk be az áltudományoknak?* Athenaeum, Budapest. 322–338.
- HOFFMANN ISTVÁN 2022. Elindult a Magyar Nemzeti Helynévtár Program. *Névtani Értesítő* 44: 125–129. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2022.9>
- HORNIG PRIEST, SUSANNA 2007. Science Communication. From your new editor. *Science Communication* 19: 145–146. <https://doi.org/10.1177/1075547007309214>
- ILLINGWORTH, SAM – ALLEN, GRANT 2020. *Effective Science Communication. A practical guide to survive as a scientist.* 2nd edition. IOP Publishing, Bristol. <https://doi.org/10.1088/978-0-7503-2520-2>
- IMREH RÉKA 2014. A helynevek szerepe az alternatív ideologikus gondolkodásban I. A Pilis-kultusz esete. *Névtani Értesítő* 36: 105–120. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2014.8>
- IMREH RÉKA 2015. A helynevek szerepe az alternatív ideologikus gondolkodásban II. Tudálékos helynév-etimológiák és új helynevek a Pilis-kultuszról. *Névtani Értesítő* 37: 119–136. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2015.9>
- IMREH RÉKA 2019. A modern tudomány előtti és azon kívüli név- és szófejtések alkalmazott vonatkozásai. *Névtani Értesítő* 41: 51–74. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2019.3>
- JENSEN, ERIC A. – GERBER, ALEXANDER 2020. Evidence-based science communication. *Frontiers in Communication* 4: 78. <https://doi.org/10.3389/fcomm.2019.00078>
- KÁLMÁN BÉLA 1967. *A nevek világa.* Gondolat Kiadó, Budapest.
- KnE. = FERCSIK ERZSÉBET – RAÁTZ JUDIT, *Keresztnevek enciklopédiája. A leggyakoribb női és férfinevek.* A Magyar Nyelv Kézikönyvei 16. Tinta Kiadó, Budapest, 2009.
- KONTRA MIKLÓS 2010. *Hasznos nyelvészet.* Fórum Kisebbségkutató Intézet, Somorja.
- KOUPER, INNA 2010. Science Blogs and public engagement with science. Practices, challenges, and opportunities. *Journal of Science Communication* 9/1: 1–10. <https://doi.org/10.22323/2.09010202> (2024. 02. 24.)
- LAZA BÁLINT – PINTÉR DÁNIEL GERGŐ 2022. Az episztemikus függés vizsgálata a szakértő-laikus kapcsolatban. A tudománykommunikációs modellek szakértőképének összehasonlító elemzése. *Filológia.hu* 13: 6–26.
- LESHNER, ALAN I. 2003. Public engagement with science. *Science* 299: 609–977. <https://doi.org/10.1126/science.299.5609.977>
- LŐRINCZE LAJOS et al. 1978. A nyelvi-nyelvészeti ismeretterjesztés helyzete, feladatai és lehetőségei. (A Magyar Tudományos Akadémia Anyanyelvi és Alkalmazott Nyelvészeti Bizottságának együttes ülése, 1977. május 17-én.) *Magyar Nyelvőr* 102: 51–85.
- MUnk. = LADÓ JÁNOS – BIRÓ ÁGNES, *Magyar utónévkönyv.* Vince Kiadó, Budapest, 1998.
- NASEM. = National Academies of Sciences and Medicine 2017. *Communicating Science Effectively. A Research Agenda.* The National Academies Press, Washington.
- PINTÉR DÁNIEL GERGŐ 2016. „Bezzeg az én időmben.” Tudománykommunikáció a Z-generációnak. In: SZÉKELY LEVENTE – RAB ÁRPÁD szerk., *Fókuszpontok.* Gondolat Kiadó – INFONIA – Óbudai Egyetem, Budapest.
- RAÁTZ JUDIT 2015. Alkalmazott névtan. In: FARKAS TAMÁS – SLÍZ MARIANN szerk., *Magyar névkutatás a 21. század elején.* Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Budapest. 227–247.

- RAÁTZ JUDIT 2021. *Mária és Hanna, László és Bence*. Az Utónévkönyvben négyezer keresztnévből választhatunk. In: DANISS GYÖZÖ szerk. *Körkép a magyar nyelvről. Tizennyolc beszélgetés nyelvészekkel*. Tinta Könyvkiadó, Budapest. 209–219.
- RÁCZ ANITA 2016. A törzsnévi helynevek tanulságai In: SUDÁR BALÁZS – PETKES ZSOLT szerk., *Honfoglalás és megtelepedés*. Helikon Kiadó – MTA BTK Magyar Őstörténeti Kutatócsoport, Budapest. 142–144.
- RENN, ORTWIN – LEVINE, DEBRA 1991. Credibility and trust in risk communication. In: KASPERSON, ROGER E. – STALLEN, PIETER JAN M. eds., *Communicating risks to the public*. Springer, Dordrecht. 175–217. https://doi.org/10.1007/978-94-009-1952-5_10
- RANGANATHAN, JAI 2013. Scientists: do outreach or your science dies. *Scientific American. Guest Blog* 2013. 06. 04. <https://blogs.scientificamerican.com/guest-blog/scientists-do-outreach-or-your-science-dies/> (2024. 02. 24.)
- ROWLAND, F. SHERWOOD 1993. President’s lecture. The need for scientific communication with the public. *Science* 260: 1571–1576. <https://doi.org/10.1126/science.260.5114.1571>
- SAUNDERS, MANU – DUFFY, MEGHAN – HEARD, STEPHEN – KOSMALA, MARGARET – LEATHER, SIMON – MCGLYNN, TERRENCE – OLLERTON, JEFF – PARACHNOWITSCH, AMY 2017. Bringing ecology blogging into the scientific fold. Measuring reach and impact of science community blogs. *Royal Society Open Science* 4/10: 1–11. <https://doi.org/10.1098/rsos.170957>
- SCHÄFER, MIKE S. – KESSLER, SABRINA H. – FÄHNRIK, BIRTE 2019. Analyzing science communication through the lens of communication science. Reviewing the empirical evidence. In: LEBMÖLMANN, ANETTE – DASCAL, MARCELLO – GLONING, THOMAS eds., *Science communication*. De Gruyter Mouton, Berlin–Boston. 77–104. <https://doi.org/10.1515/9783110255522-004>
- SHOKHENMAYER, EVGENY 2018. Resources, media, networks and future of onomastic studies. *Onomastica Uralica* 14: 37–51.
- SLÍZ MARIANN 2011. *Személynevek a középkori Magyarországon*. Attraktor, Máriabesnyő.
- SLÍZ MARIANN – WENDL DÁVID – HAUBER KITTI 2023. Áltudományos szövegek eszközei a meggyőzés szolgálatában. Helynévmagyarzatok laikus megítélésének empirikus vizsgálata. *Névtani Értesítő* 45: 63–80. <https://doi.org/10.29178/NevtErt.2023.5>
- SZÉPE GYÖRGY 1978. A nyelvi és nyelvészeti ismeretterjesztés elvi alapjairól. *Magyar Nyelvőr* 102: 65–73.
- SZÉPE GYÖRGY 2016. Hasznos nyelvészet (Kísérlet munkásságom összefoglalására). *Modern Nyelvoktatás* 22/3–4: 25–74.
- TMCsA. = *Történeti magyar családnévatalasz*. Elektronikusan tárolt adatbázis. Kutatásvezető: N. FODOR JÁNOS.
- VESZELSZKI ÁGNES – FALYUNA NÓRA 2019. Az áltudományosság leleplezése érveléstechnikai-nyelvészeti eszközökkel. *Médiakutató* 20: 39–51.
- DEL VICARIO, MICHELA – BESSIB, ALESSANDRO – ZOLLO, FABIANA – PETRONI, FABIO – SCALA, ANTONIO – CALDARELLI, GUIDO – STANLEY, H. EUGENE – QUATTROCIOCCI, WALTER 2016. The spreading of misinformation online. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 113: 554–559. <https://doi.org/10.1073/pnas.1517441113>
- ZEMPLÉN GÁBOR 2022. Milyen (korszerű) tudománykép hasznos ma az oktatásban? In: FALYUNA NÓRA – KREKÓ PÉTER szerk., *Sarlatánok kora. Miért dőlünk be az áltudományoknak?* Athenaeum, Budapest. 306–321.

HAUBER KITTI

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3616-7983>
HUN-REN Nyelvtudományi Kutatóközpont

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

WENDL DÁVID

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2333-9448>
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar

KITTI HAUBER – DÁVID WENDL, The role and platforms of onomastic science communication today

The importance of science communication lies in countering misconceptions that are often deeply rooted in the public consciousness, and the pseudo-scientific content spreading with unprecedented dynamism. The cultural and social changes brought about by the technicisation and virtualisation of information flows mean an unprecedented challenge. But it has also opened up new venues for science communication. Over the last decade and a half, the emergence of blogs and various multimedia and internet platforms has been a major development in the field of onomastic and science communication in general. After a more general introductory section, the paper presents a selection of good examples of contemporary platforms for science communication in onomastics, both in Hungary and abroad, with a more detailed discussion of the onomastic blog of the Onomastic Student Study Circle at ELTE Eötvös Loránd University, the NÉV-állomás.

Keywords: science communication, onomastic blogs, online platforms, NÉV-állomás blog, Onomastic Student Study Circle at ELTE Eötvös Loránd University